

Ks. Czesław Krakowiak. *Msze Święte z udziałem dzieci*. Częstochowa: Edycja Świętego Pawła 2013 ss. 158. ISBN: 978-83-7797-211-3.

W czterdziestą rocznicę wydania przez Kongregację Kultu Bożego *Dyrektorium o Mszach Świętych z udziałem dzieci* (1 listopada 1973 r.) i w pięćdziesiątą rocznicę ogłoszenia Konstytucji o liturgii świętej *Sacrosanctum Concilium* Soboru Watykańskiego II (4 grudnia 1963 r.) ks. prof. dr hab. Czesław Krakowiak wydał bardzo praktyczną i potrzebną – zwłaszcza dla wszystkich duszpasterzy, a szczególnie katechetów – książkę pt. *Msze Święte z udziałem dzieci*. Materiał w niej zawarty dobitnie świadczy, że Autor kierował się troską o czynne uczestnictwo dzieci we Mszy świętej oraz o dostosowanie sprawowanej Eucharystii z udziałem dzieci do ich potrzeb. W publikacji zostały omówione następujące zagadnienia: „Directorium «de Missis cum pueris». Nowy dokument Kongregacji Kultu Bożego” (I), „Liturgia Mszy Świętej z udziałem dzieci” (II), „Msze Święte z udziałem dzieci według nowego «Mszału Rzymskiego dla diecezji polskich»”(III), „Modlitwy eucharystyczne w Mszach Świętych z udziałem dzieci” (IV), „Formacja katechizowanych do świadomego i czynnego udziału we Mszy Świętej” (V), „Niedzielną Msza Święta a katechizacja dzieci i młodzieży” (VI), „Celebracje liturgiczne z udziałem dzieci i młodzieży” (VII). W Aneksach zamieszczono teksty *Dyrektorium o Mszach Świętych z udziałem dzieci* oraz *Zaleceń duszpasterskich Episkopatu Polski w związku z „Dyrektorium o Mszach Świętych z udziałem dzieci”*. Końcowe elementy omawianej publikacji to „Wybrana literatura”, „Wykaz skrótów”, krótka notka „O Autorze” i „Spis treści”. Całość opracowania poprzedza „Wstęp”, w którym Autor zaznacza m.in., że „zebrane w tej książce artykuły były już drukowane przed wielu laty w różnych czasopismach”. Ponadto wskazuje na cel, przeznaczenie i adresatów prezentowanej książki.

Ks. prof. Czesław Krakowiak, po zapoznaniu Czytelnika z treścią *Directorium «de Missis cum pueris»* (I), pisząc o liturgii Mszy Świętej z udziałem dzieci, najpierw zwraca uwagę na konieczność jej adaptacji. Następnie wyjaśnia, jak zakres tejże adaptacji jest uzależniony od liczby uczestniczących we Mszy Świętej dorosłych (Msza Święta dla dzieci z udziałem tylko nielicznych dorosłych; Msza Święta dla dorosłych z udziałem dzieci). W końcu wymienia bardzo ważne wymogi stawiane celebransowi (przede wszystkim przygotowanie i dostosowanie liturgii do potrzeb uczestników oraz należyte wykonywanie poszczególnych obrzędów) wspomnianej liturgii (II). Spojrzenie na Msze Święte z udziałem dzieci w świetle nowego Mszału Rzymskiego pozwoliło Autorowi zauważyć szeroki zakres adaptacji w liturgii słowa Bożego, a także cechę specyficzną modlitw eucharystycznych (prosty język, nowe aklamacje w formie dialogu) oraz możliwości spełniania przez uczestników liturgii odpowiednich funkcji liturgicznych (III). Dzięki wyczerpującemu potraktowaniu zagadnienia o Modlitwach eucharystycznych w Mszach Świętych z udziałem dzieci znalazło się tam miejsce nie tylko na omówienie treści teologicznych tych modlitw (Bóg Ojciec; Jezus Chrystus; Duch Święty; Dziękczynienie; Radość), ale również ich

genezy, struktury, krótkiej charakterystyki, polskiej ich adaptacji oraz głównych treści „Praenotanda” (IV). Autor, świadom wymagań, jakie stawia Kościół odnośnie do pełnego, świadomego i czynnego uczestnictwa we Mszy Świętej, a równocześnie znając z doświadczenia nie w pełni odpowiadające tym wymaganiom uczestnictwo znacznej części katechizowanych, apeluje o odpowiednią ich formację. Po przypomnieniu istniejącego związku katechezy z liturgią (Liturgia jest źródłem dla katechezy, a katecheza powinna prowadzić do liturgii), wskazuje na konieczność katechezy wprowadzającej do udziału w liturgii, a także formacji do uczestnictwa w Eucharystii (V). Próbę rozwiązywania problemu relacji między uczestnictwem dzieci i młodzieży w niedzielnej Mszy Świętej (niska frekwencja) a ich katechizacją Książę Profesor rozpoczyna od omówienia czterech wyznaczników religijności człowieka (1. Zespół prawd; 2. Zespół moralności; 3. Kult; 4. Wspólnota religijna). W dalszej kolejności wskazuje na czynniki (elementy pozytywne oraz zagrożenia i przeszkody) warunkujące wiarę i praktyki religijne. Następnie, w oparciu o materiały II Polskiego Synodu Plenarnego, przedstawia życie religijne w Polsce po Soborze Watykańskim II. Ponadto podaje cele i treści katechezy proponowane przez wspomniany Synod, których zadaniem jest wspomaganie wychowania katolickiego. W końcowej części tego rozdziału prezentuje syntetycznie ujętą teologię niedzieli oraz kwestię wykorzystania specjalnych Modlitw eucharystycznych w Mszach z udziałem dzieci. Praktyczne wnioski pastoralne (10) podsumowują omawiane zagadnienie (VI). Ostatni rozdział (VII) omawianej publikacji Książę Profesor poświęcił liturgicznym celebracjom pokutnym z udziałem dzieci i młodzieży. Celebracje te odgrywają bardzo ważną rolę w procesie wychowania liturgicznego. Autor podkreślił ich niezmiernie istotną funkcję, którą jest gładzenie grzechów lekkich, a równocześnie przypomniał, że nie mogą być utożsamiane z sakramentem pokuty.

Wszystkie zagadnienia zawarte w recenzowanej książce zostały potraktowane w sposób wyczerpujący, w oparciu o dokumenty Kościoła. Język omawianej publikacji (mimo że pisanej przez uniwersyteckiego profesora i teologa) jest komunikatywny, barwny, łatwy w odbiorze dla każdego czytelnika. Ten zbiór pouczeń o Mszach Świętych z udziałem dzieci stanowi bardzo dobrą pomoc – o czym wspomniano już wcześniej – dla duszpasterzy, zwłaszcza katechetów, a także dla rodziców w przygotowywaniu dzieci i młodzieży do owocnego uczestnictwa w Eucharystii. Zgłębianie zagadnień zawartych w omawianej książce ma dodatkowy walor, a mianowicie uczy dojrzałego spojrzenia na dziecko. Dziecko, obecnie dowartościowywane w różnych dziedzinach życia, również tutaj zostało ukazane nie jako niemy, milczący i znudzony widz w kościele na obcym dla siebie przedstawieniu, ale jako pełnoprawny uczestnik liturgii Mszy Świętej. Prawdę o dziecku, które jest podmiotem liturgii, Książę Profesor zaakcentował nie tylko w treści swojej książki, lecz dodatkowo zostało to zaznaczone graficznie również w jej tytule, gdzie słowa „z udziałem dzieci” zostały wyszczególnione czerwonym kolorem. Jest to swoiste wezwanie do poprawnego określania Mszy Świętej, w której uczestniczą dzieci, nie jako Msza Święta „dla dzieci”, ale „z udziałem dzieci”.

Omawiana książka z całą pewnością zasługuje na życzliwe przyjęcie. Powinna stać się ona niezbędną lekturą dla wszystkich, którym leży na sercu właściwe uczestnictwo dzieci i młodzieży w Eucharystii. Dystrybucję prowadzi Centrum Logistyczne Edycji Świętego Pawła.

Helena Słotwińska
Katedra Katechetyki Integralnej
na Wydziale Teologii KUL